MAASEUDUN TULEVAISUUS
Maa- ja metsätaloustuottajajärjestön äänenkannattaja – Perustettu 1916

Päätoimittaja
Lauri Kontro

Toimituspäälliköt
Jussi Martikainen
Tiina Taipale

Olisi loogista ajatella, että jos tutkittua tietoa on olemassa, sitä hyödynnettäisiin ahkerasti esimerkiksi merkittävien uudistusten tekemisessä. Niin ei kuitenkaan välttämättä käy. **AAMULEHDEN PÄÄKIRJOITUKSESTA**

Pohjoisen puu saatava hyödyksi

Puukauppa on kuluneen vuoden aikana käynyt Suomessa varsin vilkkaana. Pohjois-Suomessa puun markkinatilanne on kuitenkin jatkunut vaikeana.

Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan kestävä hakkuukertymä olisi 17 miljoonaa kuutiometriä vuodessa. Esimerkiksi viime vuonna alueen hakkuut jäivät kuitenkin alle 11 miljoonaan kuutioon.

Metsäteollisuus on pitänyt säännöllisesti esillä huolta riittävästä puunsaannista. Pohjois-Suomessa tällaista ongelmaa ei ole – puukauppaa hyydyttää riittämätön kysyntä.

MTK:n puheenjohtaja Juha Marttila väläytti viime viikolla jopa pohjoisen puun vientiä jalostamattomana, ellei kotimaisia investointeja ala syntyä puuntarjontaa vastaavasti.

”Yhteydenottoja Keski-Euroopasta on jo tullut. Ruotsistakin viedään jo kuitupuuta Kiinaan”, Marttila totesi Pohjois-Suomen metsänomistajaliiton kokouksessa Oulussa viime perjantaina (MT 23.12.).

Yksityismetsätalouden kannalta pohjoinen puukauppa näyttää erityisen huolestuttavalta.

Metsänomistajaliiton puheenjohtajan Juhani Kumpusalon mukaan yksityismetsien osuus hakkuista on pienentynyt 70 prosentista 55 prosenttiin. Vaikka hakkuut kokonaisuutena kasvaisivat, on metsänomistajien tulos työlleen siis pienenemässä.

Puun vajaakäytön seurauksena Pohjois-Suomi menettää tärkeitä työpaikkoja. Tuotanto ja työpaikat määrittävät ratkaisevasti minkä tahansa alueen hyvinvointia. Lapissa alkutuotannon, erityisesti metsätalouden merkitys on suuri.

Sotien jälkeen pohjoisen metsissä puuta korjasivat kymmenet tuhannet metsätyömiehet. Laajat hakkuut auttoivat köyhää kansakuntaa jaloilleen. Tuotannon tuloksilla kuitattiin muun muassa raskaita sotakorvauksia.

Maailma ei ole tästä paljoa muuttunut. Velkaantuva Suomi tarvitsee edelleen koko maan tuotantoa ja työpaikkoja taloutensa perustaksi.

Pohjois-Suomen metsien rakenne on seurausta vuosikymmenten takaisista laajoista hakkuista. Metsien hyvä hoito on siirtynyt nyt vaiheeseen, jossa hoitohakkuut tuottavat runsaasti myyntipuuta. Jos puun kysyntä pysyy pienenä, markkinoiden epätasapaino pahenee vuosi vuodelta.

Havukuitupuun puolesta Lapissa olisi hyvin tilaa uudelle sellutehtaalle. Samoin tilaa olisi markkinoilla, jossa sekä havusellun kysyntä että hinta ovat korkealla.

Stora Enso sulki sellutehtaansa Kemijärveltä 2008. Alan kannattavuus sallisi jo uuden rakentamisen.

Puheet uudesta sellutehtaasta kertovat uskon palaamisesta alalle, sillä Suomesta on 2000-luvulla suljettu jo kolme sellutehdasta. Uusia ei ole tilalle rakennettu.

Pohjois-Suomen puumarkkinoiden vaikeuksia selittää kenties eniten yksi tehtaan sulkeminen – valtion osittain omistama Stora Enso sulki suuresta kohusta ja kiistelystä huolimatta sellutehtaansa Kemijärvellä.

Päätös oli raskas isku Lapin tuotannolle ja työpaikoille. Se oli virhe myös yhtiölle, sillä kannattavasti toiminut tehdas olisi nykymarkkinoilla takonut Stora Ensolle hyvää voittoa.

Toki pohjoinen puu houkutteleekin investoimaan. Esimerkiksi käy Keitele Groupin päätös rakentaa saha ja puutuotetehdas Kemijärvelle. Lisää jalostusta kuitenkin tarvitaan.

Suomessa sekä julkisen vallan että yritysten päätöksenteko keskittyy etelän suuriin kaupunkeihin – yritysten osalta usein ulkomaillekin. Tämä saattaa hämärtää ymmärrystä niihin mahdollisuuksiin, joita alkutuotanto ja jalostus koko maassa tarjoavat.

Monet merkit viittaavat siihen, että talouden maantiede on Suomessa kääntymässä. Pohjoisten merireittien avautuminen sekä kilpailu raaka-aine ja energiavaroista tulevat jatkossa korostamaan pohjoisen Suomen merkitystä. Tälle kehitykselle ei päättäjillä ole vara ummistaa silmiään.

Puun vajaakäytöstä johtuen Pohjois-Suomi menettää tärkeitä työpaikkoja.

Voimala etenee

Pyhäjoelle kaavailtu Hanhikiven ydinvoimala nytkähti joulun alla eteenpäin, kun Fennovoima ja venäläinen Rosatom-konserni sopivat voimalan rakentamisesta. Rosatom on voimalan yksi pääomistaja ja sama yhtymä toimittaa voimalan laitteistot.

Tämän lisäksi Rosatom takaa voimalan rahoituksen.

Voidaan siis hyvällä syyllä puhua venäläisestä ydinvoimalasta, joka Pyhäjoelle on nousemassa. Venäläiselle ydinvoimateollisuudelle Hanhikivi on tärkeä hanke. Voimala olisi ensimmäinen Rosatomin ydinvoimala, joka rakennettaisiin johonkin EU-maahan.

Vaikka Rosatom on yksi maailman ydinvoimajättiläisistä, se ei ole tähän mennessä onnistunut myymään tekniikkaansa länteen.

Suomen taloudelle voimalan rakennus on tarpeellinen piristysruiske, jos voimala lopulta toteutuu. Varovaisuuteen on kuitenkin aihetta, kun muistetaan miten kävi Olkiluodossa. Teollisuuden Voiman Olkiluoto 3 -laitos ei ole vieläkään valmis.

Elinkeinoministeri Jan Vapaavuori (kok.) oli Fennovoiman ja Rosatomin sopimuksesta ymmärrettävästi hyvin tyytyväinen. Voimala on suurin yksittäinen investointi, joka tällä hetkellä on tiedossa. Voimalan rakennusaika on kymmenkunta vuotta ja se merkitsee työtä tuhansille.

Jotta voimala etenisi, sen perustamislupa jouduttaneen käsittelemään eduskunnassa uudelleen. Tästä keskustelusta tulee mielenkiintoinen tapahtuma, sillä hallituksessa istuvat vihreät ja osa vasemmistoliitosta vastustavat rakennuslupaa. Jälleen kerran nähtäneen se, että hallituksen rivit ovat suuren luokan kysymyksessä hujan hajan.

VIERASYLIÖ

Osuustoiminnan idealistiset pioneerit

Joulukuun 21. päivä tunnetaan vuoden pimeimpänä hetkenä, mutta osuustoiminnan historiassa sillä on päinvastainen, valoisa merkitys. Sinä päivänä vuonna 1844 aloitti toimintansa maailman ensimmäinen osuuskunta, joka onnistui jäämään henkiin.

Tämä pieni ja heiveröinen osuuskunta oli Rochdalen Oikeamielisten Pioneerien Seura. Alkuun monet veikkasivat, ettei tämäkään idealistinen yritys juuri viikkoa kauempaa pystyssä pysyisi. Mutta useiden fuusioiden jälkeen se toimii edelleen osana Englannin osuuskauppaa. Itse kauppapuoti toimii hyvin hoidettuna museona.

Pioneerit pystyivät vuosien myötä luomaan talouteen uudenlaisen toimintamallin, joka muutamassa vuosikymmenessä levisi uudistavana ja kestävänä kansanliikkeenä kaikille asutuille mantereille.

Kilpailevasta osakeyhtiömallista osuustoiminta eroaa etenkin laajan omistajapohjansa, jäsenhallintonsa ja tuloksenjakonsa perusteella. Osakeyhtiö on luonteeltaan pääomayhteisö ja osuuskunta jäsenyhteisö.

Valistuksen rintaperillinen

Osuustoiminnan kantavat ideat alkoivat kehittyä jo 1700-luvun valistusajalla. Syntyjuuriltaan osuustoiminta on eurooppalainen kansanliike. Sillä on liittymäkohdat myös Yhdysvaltojen pitkään itsenäisyystaisteluun, sen perustuslakiin ja ihmisoikeuksien julistukseen.

Ranskan suuren vallankumouksen 1789 kuuluisa iskulause vapaus, veljeys ja tasa-arvo konkretisoituivat taloudessa osuustoiminnan kautta. Osuustoiminnan kansainvälisissä periaatteissa ne näkyvät edelleen. Tosin veljeyden sijasta Kansainvälinen osuustoimintaliitto ICA puhuu täsmällisemmin jäsenten keskinäisestä solidaarisuudesta.

Osuustoiminnan varhaisimmat viritelmät olivat yhteiskunnallisten utopistien tai kveekareiden perustamia. Yhteistä oli pyrkimys parantaa vähäosaisten asemaa keskellä silloisen teollistuvan yhteiskunnan myllerrystä ja jyrkkeneviä luokkarajoja. Utopisteista tunnetuin oli äkkirikastunut tehtailija Robert Owen.

Owenin unelma oli rakentaa kokonaisia ihanneyhteiskuntia. Niitä hän kokeilikin, mutta ne sortuivat pian yleensä sisäisiin riitoihin. Ihanneyhteiskunnat olisivat vaatineet toimiakseen myös ihanteellisia ihmisiä. Owen menetti kokeiluissa koko omaisuutensa.

Tarmokkaat pioneerit

Owenin aatetoveri, lääkäri ja opettaja William King oli oppisäänsä huomattavasti käytännöllisempi. Hän perusti omaapuyhdistyksiä, työpajoja ja julkaisi ensimmäistä osuustoimintalehteä, The Cooperatoria vuosina 1828–30. Kirjoitukset rakensivat liikkeelle perustaa, jota Rochdalen pioneerit lähtivät toteuttamaan.

Tarmokkaisiin miehiin kuuluivat muun muassa osuuskunnan sääntönikkari Charles Howarth, kassanhoitaja ja uuden aatteen tulisieluinen puolustaja William Cooper ja kaupan ensimmäinen myyjä Samuel Ashworth, joka yleni johtajaksi.

Joukko oli paljolti vain 20-vuotiaita. Mukana oli monia tekstiiliteollisuuden ammatinharjoittajia, mutta läheskään kaikki eivät olleet kankureita. Eivätkä kaikki onneksi olleet köyhiä. Jotkut hallitsivat jopa kirjanpitoa, mikä siihen aikaan oli saavutus.

Yhteisöllisyys kantoi. Keskustelujen kautta toimintaan kertyi mukaan paljon kypsää harkintaa.

Seitsemän periaatetta

Periaatteet hahmottuivat käytännön kokemusten kautta vasta vähitellen. Aiempien epäonnistuneiden kokeilujen kokemukset otettiin opiksi.

ICA linjasi 1937 seitsemän tärkeintä sääntöä, niin sanotut Rochdalen periaatteet. Ne ovat tiivistettyinä: avoin jäsenyys, demokraattinen hallinto, ylijäämän palautus ostosten mukaan, rajoitettu osuuspääoman korko, poliittinen ja uskonnollinen puolueettomuus, ostosten käteismaksu ja velvollisuus tehdä valistustyötä.

Vapaus, veljeys ja tasa-arvo konkretisoituivat taloudessa osuustoiminnan kautta.

Nykyisin ne kuulostavat yleisesti hyväksyttäviltä. Mutta syntyaikanaan ne olivat radikaaleja. Ne olivat raivaamassa tietä myös nykyiselle demokraattiselle kansalaisyhteiskunnalle ja ihmisten tasa-arvolle. Liikkeen pitkään ajamat tavoitteet tuotteiden laadunvalvonnasta ja kuluttajansuojasta ovat nykyisin vakiintuneet osaksi lainsäädäntöäkin.

Myös nykyisten bonusjärjestelmien pohja löytyy Rochdalesta. Kun pioneerit aluksi puhuivat, että jäsen saa ostoksista ”viisi prosenttia takaisin”, niin sitä ei ymmärretty. Mutta kun opittiin kertomaan, että jäsen saa ”viisi penniä takaisin punnan ostoksesta”, niin jäsenetu alkoi vetää.

Suomeen liike rantautui pysyvämmin vasta 1899 perustetun Pellervo-Seuran myötä. Aatteen toivat Hannes ja Hedvig Gebhard Saksasta F. W. Raiffeisenin kehittämässä muodossa. Raiffeisenia pidetään tuottajaosuustoiminnan ja osuuspankkien aatteellisena isänä.

Myös Väinö Tanner sai vaikutteensa hieman myöhemmin Saksasta, mutta sen vasemmistolaisesti suuntautuneesta kuluttajaosuustoiminnasta ja Heinrich Kaufmanilta.

Gebhard ja Tanner toimivat yhdessä alkuaikojen Pellervossa, mutta puoluepolitiikka rikkoi miesten välit muutamia vuosia ennen kansalaissotaa.

Kestävää kehitystä

Tuorein lisäys osuustoiminnan periaatteisiin tehtiin 1995. Se on vastuu omasta toimintaympäristöstä ja kestävän kehityksen hyväksi toimiminen jäsenten päättämällä tavalla.

Siten laajaomisteiselle osuustoiminnalle yritysten yhteiskuntavastuun seuranta ja kehittäminen olisi luonteva suunta edetä. Analytiikka ei kuitenkaan ole kehittynyt läheskään samalle tasolle kuin perinteisessä tilinpäätösanalyysissä.

Eri osuustoimintayritykset käyttävät paljolti vain omia tai toimialan seurantatapoja, käsitteitä ja määritteitä. Yhteinen vaikuttavuus jää puuttumaan. Laajalle yhteiselle jäsenistölle asia siten näyttäytyy turhan sekavana kokonaisuutena.

MAUNO-MARKUS KARJALAINEN
Kirjoittaja toimi Osuustoimintalehden toimituspäällikkönä ja tuottajana 1989-2012 ja on nykyisin vapaa toimittaja.

PÄIVÄN KUVA

ANTERO YLITALO

Kukon-askeleen pidempi

Tänään perjantaina päivä on Helsingin horisontissa jo kolme minuuttia ja Oulussa kuusi minuuttia pidempi kuin talvipäivän seisauksena (21.12.).
Isossakyrössä vanha kansa sanoi, että keskispyhänä (27.12.) jo hullukin huomaa, että päivä on pidentynyt.

Päivän kuva -ehdotuksia voi lähettää MT:n toimitukseen osoitteeseen lukijankuva@maaseuduntulevaisuus.fi. Julkaistuista kuvista maksetaan palkkio.

KOLUMNI: HENRIK SCHAFER

Luomu ja huijaus

Kaveri julisti taannoin vakaumuksensa, jonka mukaan hän ei koskaan osta luomua. Syitä ei maininnut, enkä niitä penännyt. Olisin voinut vastata, että minäpä ostan, mutta mitä sitä väittelemään, uskonasioista.

Vai onko luomun ostamisessa uskon sijaan kyse iän, sukupuolen ja asuinpaikan sanelemasta pakko-oireesta? Pro Luomu -yhdistyksen kysely kun kertoo, että todennäköisimmin luomua hyljeksii maaseudulla asuva, yli 50-vuotias mies.

Oli miten oli, mieleen jäi kummittelemaan, mitkä ovatkaan luomun selitykset ja vastaselitykset.

Selitykset ensin.

Luomueläimillä on riittävästi tilaa, ne voivat hyvin.

Luomumenetelmin maa pysyy kunnossa. Eliöstö ei köyhdy, eikä ruokaketjuun kulkeudu vaarallisia kemikaaleja, koska niitä ei käytetä.

Luomu on maatalouden kuningaslaji. Se vaatii taitoa ja kestävyyttä. On vähän eri juttu ottaa sato maasta ilman aineita kuin kemikaalien avulla.

Todelliset luomuviljelijät kulkevat eturintamassa. Tavanomaiset kurkkivat luomupioneereilta uusimmat keinot sitä mukaa, kun doping-menetelmiä kielletään tai ne menettävät tehonsa.

Jos rahankeräyslaki ulottuisi luomutuotteiden markkinointiin, luomu kiellettäisiin huijauksena.

henrik.schafer@maaseuduntulevaisuus.fi

Sitten on myös paljon parjattuja rikkaruohonviljelijöitä.

Ohdakkeisen kasvuston äärellä ei kuitenkaan pitäisi julistaa syyllistä tapausta tuntematta. Joku voi olla luomussa vasta siirtymävaiheessa, valkoisella vyöllä, tähtäin kymmenen vuoden päässä. Köyhtynyt maa ei elvy hetkessä. Harjoittelustakin kuuluu palkita, muuten mestareita ei synny.

Seuraavaksi vastaselitykset.

Luomu on huijausta.

Tällekin väitteelle on perusteensa. Jos rahankeräyslaki ulottuisi luomutuotteiden markkinointiin, luomu kiellettäisiin totta tosiaan – huijauksena.

Monen tuotteen hinnasta raaka-ainekustannusta on vain murto-osa. Jos luomutuote maksaa kolminkertaisesti tavallisen hinnan, on selvää, että vain häviävän pieni osa kuluttajan hyvän tahdon euroista menee sinne, minne niiden pitäisi. Lopulla tuotetaan puolityhjiä pakettiautoja, kaksinkertaisia tuotantolinjoja, nostalgiaa huokuvia pussukoita ja niin edelleen.

Ulkomaisen luomun äärellä huijausepäily vain voimistuu. Muun muassa italialaiset rikollisjärjestöt tekevät rahaa feikki-luomulla.

Huijausta luomu on sikälikin, että sitä myydään terveysmielikuvilla. Näyttö luomun terveyshyödyistä on laihaa.

Markkinataloudessa huijaus on kuitenkin sallittua. Ei tyhmä ole se, joka pyytää.

Mikä on johtopäätös?

Ehdotukseni on utooppinen ja sotii sekä luomustrategioita että yrittäjien vapautta vastaan, mutta ehdotanpa silti.

Jatketaan luomuviljelyn tukea maataloustukien kautta, mutta sen jälkeen luomun voisi sekoittaa samaan laariin tavanomaisen tuotannon kanssa.

Ruokaketju tehostuisi, luonto kiittäisi.

Kenenkään ei tarvitsisi tulla huijatuksi eikä painiskella kaupan hyllyllä mukaeettisten valintojen kanssa.

Tilanne paranisi vielä, jos samalla kiellettäisiin tuotemerkeillä erottautuminen, ainakin sellaisissa elintarvikkeissa, joissa reseptillä ei ole merkitystä.

Vai mitä muuta kuin huijausta on myydä kauraryynejä kalliimmalla siksi, että paketissa poseeraa blondi lyhteen kanssa? Vääristää vielä naiskuvaakin.

LEHTIKATSAUS

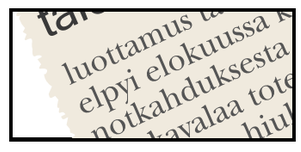

Nuoria ei saa hukata

Pohjolan Sanomat arvioi, että nuorisotakuu jää tavoitteestaan. *”Suomessa on hukassa yli 30 000 nuorta. He ovat kaikkien yhteiskunnan turvaverkkojen ulkopuolella: niin syrjäytyneitä, etteivät näy missään tilastossakaan. Kokonaan ilman peruskoulun päättötodistusta jää vuosittain noin 200 nuorta.*

Nuoriso jakaantuu kahtia. Enemmistöllä menee hyvin, mutta vähemmistöllä yhä huonommin. Taustalla on yhteiskunnan laajempi eriarvoistuminen. Menneistä sukupolvista tuttua sosiaalista nousua ei enää ainakaan samassa mitassa tapahdu, vaan ongelmat pyrkivät kasautumaan.

Ongelmat kulminoituvat juuri koulutuksen keskeytymiseen. Kun opintie katkeaa, tulevaisuudennäkymät heikkenevät olennaisesti. Huonoimmassa tilanteessa syrjäytyminen on tapahtunut jo toisessa sukupolvessa.

Nyt on huolehdittava siitä, ettei nuorisotakuu jää vain hyväntahtoiseksi aikomukseksi. Se ei saa hukkua byrokratiaan eikä poliittisen vallantavoittelun välikappaleeksi.”

”Jo ennen nuorisotakuun voimaantuloa moni oli vakuuttunut ajatuksen epäonnistumisesta, mutta periksi ei pidä antaa. Onnistumisen paras tae olisi maan talouden pääseminen kasvuuralle, ja apua lienee myös viranomaisyhteistyön tehostamisesta.

Periaate, ettei yksikään nuori joudu hunningolle on edelleen oikea.”

Sakset herkkinä

Veronkiristyksille ei ole enää sijaa valtion taloudenhoidossa, kirjoittaa **Salon Seudun Sanomat**.
”Suomalaiset talousasiantuntijat uskovat hallituksen jatkavan leikkauslinjallaan ensi keväänä. Ylen haastattelemien ekonomistien mukaan uusia säästöjä ja leikkauksia tarvitaan, koska veronkiristyksille ei ole enää sijaa.

Suomen verotus on jo eurooppalaisittain kireää. Veronmaksajain keskusliiton tuoreen selvityksen mukaan keskituloisen suomalaisen palkansaajan veroprosentti ylittää 1,5 prosenttiyksiköllä Euroopan maiden keskiarvon.

Ruotsissa keskituloista palkansaajaa verotetaan 5,2 prosenttiyksikköä suomalaista kevyemmin.

Veronkiristyksille ei näyttäisi olevan paljon sijaa sikälikään, että jo nyt on tiedossa, että lähes uolet kunnista nostaa veroprosenttiaan ensi vuodeksi. Verotuksen kiristyessä huononee kansalaisten ostovoima, mikä lisää työttömyyden uhkaa.

Ellei valtio hanki lisätuloja verotuksella, jää tasapainotuskeinoksi säästäminen.”

”Uusissa säästöpäätöksissä tarvitaan tilannetajua ja suurta herkkyyttä, koska uudet toimet eivät saisi enää kurjistaa kansalaisten ostovoimaa. Lisäksi ratkaisujen pitäisi olla sikäli rakenteellisia, etteivät niiden vaikutukset olisi kertalämmitteisiä.”